

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Synopsis Annalium Societatis Jesu In Lusitania

Francus, Antonius

Augustæ-Vindelicorum, M. DCC XXVI.

Annus 1694. Soc. 155.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72313](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72313)

17. In Angola nova conversio Caphuchiani dynastæ magni momenti habita. Quissima ultra Coansam flumen decem leucis Loandâ distans regio est hæc-
 nus Lusitanis armis inaccessa. Plurimi reguli, Sovas dicunt, illi dominantur. Præcipuus id temporis vocabatur Caphuchius, huic alii multi parebant. Scripsit ad Præfectum Lusitanæ ditionis Gonsalum de Costa, ad se mitteret aliquos de Societate, velle se sacro baptisimo expiari. Commendatum negotium nostro P. Mendefio, sumpsit viæ comitem Antonium Gonsalum Coadjutorem. Difficultatibus itinerum, quæ parvæ non fuerunt, superatis, obvium habuerunt Caphuchium 13. Julii quinque leucis ante præcipuum ditionis suæ oppidum. Multis ille tripudiis, ac bellicis instrumentis, more Barbarico, venientes excepit, & in oppidum perduxit.

Conversio
 dynastæ in
 Angola.

18. Sumptâ bidui quiete, rei peragenda Mendefius incubuit, cum suboritur novus obex. Difficultas nullâ in Caphuchio ad sacrum lavacrum; sed obstiterunt Macotæ, sive Consiliarii, minitantes, Caphuchium, si baptisma recipiat, moriturum, aut solio dejectum iri. At mortem comminatur Caphuchius macotis, nisi proposito desisterent. Rogavit Pater, abstineret à fundendo sanguine. Quoniam sciebat fidei mysteria, & flagitabat Christianis adscribi; secretò deterfit sacro fonte. Nec Caphuchius rem tunc vulgavit, expectans tempus idoneum. Multa enim hominum millia adversus ipsum ejus patruus eduxerat in aciem; idcirco noluit Macotas suos infensos reddere. Brevi tam præsentis metu liberatus, mortuo patruo, & soluto exercitu, suis notum fecit se Christianis mysteriis fuisse initiatum. Mendefius gravantibus morbis, ob cœlum regionis parum alienigenis amicum, Loandam rediit.

Annus 1694. Soc. 155.

1. Undeviginti missionem Indicam susceperunt. Præter eos, qui anno superiore reverterant ex itinere, non pauci accrevère. Duobus exceptis reliqui erant Lusitani, tredecim sacerdotes. Præerat P. Emmanuel Ferreira, qui, ut jam diximus, è Tunquinesi regno venit. Brasiliæ subventum tironibus septendecim, in operarios illic formandis. Omnes erant Lusitani, & scholastici, præter duos Coadjutores. Eos regebat P. Joannes Guinselius natione Germanus.

Profecti ad
 Indiam,
 & Brasiliam.

2. Parva scintilla non modicum Scalabi excitasset incendium, nisi tempori patuisset author. Gubernabat Collegium nostrum P. Augustinus Laurentius, cum ædituus manè aperiens templi ostium videt in foribus affixam chartam refertam injuriis adversus Christum, & fidem orthodoxam; avulsam tradit Rectori, qui in schedas rejectaneas abjicit. Simplex ædituus rem narraverat sacerdoti externo, dum venit ad faciendum sacrum: erat hic S. Inquisitionis Commissarius, scribit illico ad Quæstores fidei, quid contigerit. Jubent, chartam à Rectore petat, simul inquirat de authore. Rector, ut erat vir prudens, rem spreverat; nec recordabatur, quò conjecisset schedam: volutat rejectanea: Commissario tradit repertam. Factâ inquisitione, jam moliebatur oppidanorum aliquos vinculis dare, cum proditur stultus author. Nocte de more sui muneris Regis ministri, dum per oppidum cursitant, occurrit homo suspensis ollis è cingulo, & humero gerens oblongum fustem. Quid hominis sit, percontantibus, respondit esse Patrum Societatis pastorem. Sinunt abire liberum. In alia platea eundem obvium interrogant idem: respondet esse monialium pastorem. Ob variata responsa tenent injectis manibus. Tunc ille, Cur me, inquit, comprehenditis? num propter illam chartam per me affixam in foribus templi Societatis? ingenuè fateor, me nihil pulchrius exarasse. Scripsi eam in pariete domûs meæ. Urgent, cur posuisset in templo Patrum? Tam elegans, reponit, mihi visum est opus, ut vellem dicatum S. Francisco Xaverio. Festinant domum, vidéntque omnino in pariete chartæ stultitias carbone descriptas.

Turbatio Scalabi.

Antonius Franco.

D d d

Sic

Sic oppidum evasit præsentem metum; & fatuus conjectus in carcerem, ut sanam ibi mentem colligat.

Moritur P.
Ludovicus
Taborda.

3. Utrumq; primarium Collegium amisit moderatorem suum: Conimbricense 20. Maji P. Ludovicum Tabordam Vice-Rectorem Idaniæ natum, præditum innocentissimis moribus. Ejus parentes divitiis abundantes conati sunt impedire Societatis ingressum, sed animo annis majore perripuit obices. Non cessantibus ab infana cura post ingressum pari restitit constantiâ. Philosophiam Eboræ, Theologiam professus Ulyssipone. Virginem matrem piissimis coluit obsequiis. Existimatum est munus Pro-rectoris illi vitam eripuisse. Etenim vir obnoxius supra modum scrupulis, quibuslibet subditorum in observantia defectibus, sic afflictabatur, ut nihil magis. Considerabat vel levissima peccata, aut regularum violationes aliud in subditis committentibus, aliud esse in Superiore dissimulante, vel non puniente propter gravitatem solutæ observantiæ. Hujusmodi stimuli, ut persuasio fuit, delicatissimam conscientiam torquentes etiam corpus ad mortem usque extenuarunt.

P. Franc. Pi-
necius.

4. Eborense Collegium 6. Septembris doluit obitum, P. Francisci Pinarii Goveensis, Rectoris sui. Magnum illi ad scientias ingenium, eas Conimbricæ, & Ulyssipone tradidit; præterea ad suggestum sacrum non vulgaribus clarebat dotibus. Gubernavit Scalabitanum Collegium. Exercebat in domo Professa Ulyssiponenſi Societatis ministeria, cum ad claves Eborenses vocatur. Antequam eò concederet, comitatus est reum addictum morti ad refectum. Ardebat tum canicula, & valetudinem suam inde alterari senerat. Supervenienti itinere Eborensi, tempore incommodo, supremum prostratus, diligenter se comparavit ad agonem. Semper mentis compos, unâ manu tenens accensum cereum, alterâ crucifixum, preces pro se dicentibus respondebat; cumque ex lecta Domini Passione pronunciarentur verba illa, *Consummatum est*, vitæ religiosæ cursum confecit.

P. Emmanuel
Castellanus.

5. In eodem Collegio 12. Januarii efflavit animam P. Emmanuel Castellanus Conimbricensis. Amicus silentii, ac secessus vivebat sibi, ac DEO. Illius mors aperuit, quantum amaret paupertatem; nam lanea femoralia præcentonibus primam formam amiserant. Octoginta supra ducentos centones in eis numeravit Præfectus vestium; omnes ejus insuti erant manibus, ex frustillis panni, quæ sartores tanquam inutilia rejecerunt. Avulsus ipse partem unam quinquaginta centonum, suspendique in cubiculo Subministri tironum, ut eo spectaculo ad amorem religiosæ paupertatis incitarentur.

P. Alexander
Vereus.

6. In Portuensi Collegio 12. Julii P. Alexander Vereus natione Hibernus. Dum animi laxandi causâ ad littus Durii spectat naves, coorta tempestas disjecit armamenta. Fædo spectaculo in se rediens Alexander, Ut fulmen, inquit, navem proximam discerpit, & me poterat in favillam redigere: non amplius serviendum mihi est rebus perituris. Ætatis vigesimo quinto anno nomen dedit Societati. Absolutis studiis, & sacris initiatus rediit Portum ad juvenidos Catholicos alienigenas, & hæreticos reducendos. Ab omnibus ob vitæ integritatem, & illæsam innocentiam reputabatur Angelus.

Joannes Lei-
tamus.

7. In Collegio Maderensi 17. Februarii Joannes Leitamus Coadjutor Barcensis. Legens libellum de casibus raris, animum induxit, relicto mundo, Christi militiam augere in nostra Societate. Biennio probationis finito ad Maderam missus, illic traduxit reliquos vitæ annos. Multus erat in oratione coram SS. Eucharistia. Ab assiduitate orandi de genibus erant in oedi pavimento signa corrosis tabulis. Munia sui gradus agebat accuratè. Plurimum amavit pauperes, quibus libentissimè dividebat stipem, simulque eos ad bonos mores cohortatus est. Studuit ex animo omni virtuti, præbuitque de singulis exemplaria. Cum apud domesticos, tum apud externos de ipsius sanctimonia crevit existimatio.

Gaspar à Re-
gibus.

8. In domo tironum Ulyssipone 17. Februarii Gaspar à Regibus Coadjutor natus Tondelæ. Postremos septem, aut octo annos traduxit cæcus, animo tamen

tamen rebus divinis meditandis intento. Additissimus erat aureo libello de imitatione Christi, quem vocabat animæ alimentum, & manna cœlestē. Cæco quotidie tironum aliquis unum, aut duo capita legebat, cùm ut ejus recrearet animam, tum ut conservaret, quæ ex ipso commendaverat antea memoriæ. Nam sic tenebat, ut legentem præverteret.

9. Noltris in pace quiescentibus adjungo exterum Sebastianum Sequeram. Annis non minùs quadraginta fuerat nostrarum scholarum Corrector, & Collegii Sutor, Brigantii 12. Martii defunctus. Christianis moribus vix alius in urbe ornatior. Omnes sæculares eum suspiciebant. Postremis quatuordecim annis servivit Collegio, sine ulla laboris sui mercede, unicè rogans, ut se alerent, ac mortuum sepelirent in templo nostro. Humeris Nobiliorum urbis elatum ad sepulturam cadaver in grati animi signum, quòd ipsos in pueritia scholasticis suppliciis correxisset.

Moritur Corrector scholarum Brigantii.

Annus 1695. Soc. 156.

Provinciam regebat P. Emmanuel Correa, cùm A. R. P. Thyrsus paucorum motus suafione jussit, ut absoluto biennio Juniores nostri confluerent in domum tironum Ulyssipone, ut illic navarent operam humaniori litteraturæ, sicut moris est Romæ, atque etiam eodem hoc anno in Provincia Austriaca Viennæ inductum. Ad Juniores in spiritu dirigendos admotus est Ven. vir P. Joannes Fonseca. Ut Magistrum ageret, electus P. Antonius Francus recens professus, qui Rhetoricam docuerat in Eborensi Academia. Generalis prudens consilium eò tendebat, ut adolescentes nostri in eadem domo, & Gymnasio instructi, conjunctissimos deinceps animos, & religiosam charitatem sine sæcibus conservarent: simul liberi ab omni externorum commercio, quæ didicerant in tirocinio, id est, florem virtutis, & modestiæ diutiùs retinentes, in nostra ministeria à teneris, ut ajunt, unguiculis in dies magis apti fierent.

Juniores nostri humanioribus student Ulyssipone in domo tironum.

2. Gymnasium ob studentium paucitatem nequirit aperiri, nisi 7. Januarii sequentis anni, in quo jam aderant aliqui post absolutum biennium. Sex annos illud Gymnasium perstitit. Primis quinque id moderatus est P. Antonius Francus, sexto P. Petrus Almeida, septimo aderat jam futurus Magister P. Antonius Galvamus, sed, jubente Generali, solum est, rationibus non parvi momenti id suadentibus, quas anno 1701, referemus.

3. Parùm felix rei domesticæ contigit hæc mutatio: amisit enim utile patrociniùm Anglicanæ Regiæ. Erat ipsi à confessionibus noster Emmanuel Pirius, in paucis acceptissimus. Reginam magnopere delectabat ea domus, & venerabile tironum silentium, atque loci amabilis solitudo. Idcirco succurrit largâ manu. Hoc anno illic majoris hebdomadæ divinis officiis præsens fuit, jussitque ibi construi pulchrum sacellum, quod sine ornatu ullo reliquit, erectis tantùm parietibus, & fornice imposito. Nam ubi ex suo Confessario intellexerat Gymnasium in domo aperiendum, aliam domus ideam concepit, pro silentio studentium clamores, pro solitudine concursum, ut in Collegiis est propter multitudinem, & exercitia scholastica, animum ideo averit, nec domum adiit deinceps; opus sacelli manserat interruptum. Accessit offensio Confessarii, seu, quòd se attemperaret Regiæ, seu quòd ægrè tulerit, sibi à Rectore injungi, migraret cum socio è cubiculis, ubi erant, ad alia inferioris pergulæ minus jucunda.

Regina Anglicana alienatur à domo tironum.

4. Per id tempus destinârat Regina donare domui viginti quatuor aureorum millia, sed mutato animo illam summam largita est Indiæ provinciis. Mi-grante Confessario cum sacerdote, & Coadjutore sociis in Professam domum, crevit illius erga domus incolas & benevolentia, & liberalitas. Nocte Natalis Domini præsens illic fuit audiendo colloquia suavissima, quibus graviore Provincie senes animi affectus coram nato Jesulo explicabant. Obtulit puero fan-

Dona Regiæ Anglicanæ.

Antonius Franco.

D d d 2

Missi-